

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра політичних наук і права
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА
ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
з міжнародною участю**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 року

м. Одеса

УДК 321(477)(063)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10>

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
(протокол від 28 травня 2026 року № 14)*

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Рецензенти:

Кокорев О. В., доктор політичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку.

Петінова О. Б., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Музиченко Г. В. – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Каменчук Т. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Таску-Ставре М. – доктор політичних наук, професор, професор Бухарестського університету (Румунія);

Хевцуріані А. – доктор наук у сфері міжнародних відносин, професор факультету права та міжнародних відносин, Грузинський технічний університет (Грузія).

У збірнику матеріалів Х Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» представлено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, молодих науковців та практиків із вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти та наукових установ, об'єднаних прагненням до осмислення актуальних викликів державотворення, суспільного розвитку та післявоєнної відбудови України.

Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політичної, правової, економічної та соціогуманітарної науки. У наукових доповідях і дослідженнях висвітлено питання розвитку та модернізації політичних інститутів і процесів сучасної держави, правових та економічних механізмів відбудови України, інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам в умовах глобальних трансформацій. Значну увагу приділено філософським засадам державотворення, соціальним практикам і менеджменту соціокультурного розвитку, а також питанням євроінтеграції, транскордонної співпраці, міжнародних партнерств і регіональних стратегій сталого розвитку в умовах сучасних політичних та соціальних змін.

Збірник відображає високий рівень наукової дискусії та міждисциплінарного підходу до аналізу суспільно-політичних процесів, сприяє розвитку наукової комунікації та міжінституційної співпраці. Матеріали конференції становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, представників органів державної влади, місцевого самоврядування та фахівців у сфері політичних, правових, економічних і соціогуманітарних наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

Микитей Артем	ІНСТИТУЦІЙНА АРХІТЕКТУРА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУДІВ	66
Мініцький Валерій	КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ: СИНЕРГІЯ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	70
Мозолюк-Боднар Людмила	ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОЇ АДАПТАЦІЇ	74
Музиченко Ганна	ВЕТЕРАНИ ЯК НОВІ ПОЛІТИЧНІ АКТОРИ	77
Наумкіна Світлана	ВОЄННО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ АРХІТЕКТУРИ БЕЗПЕКИ В СХІДНІЙ ЄВРОПІ	81
Ніколаєва Майя, Кадук Наталя	ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ: ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ТА ДЕМОКРАТІЇ	85
Обухов Петро	МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИБОРЧИХ КАМПАНІЯХ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕЛЕКТОРАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ	88
Позняк Вікторія	РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОЦЕСАХ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	92
Поляков Андрій	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ В ПЕРІОД ГЕТЬМАНАТУ П. СКОРОПАДСЬКОГО	96
Приходько Сергій	ДЕМОКРАТІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: КРИЗА ЛЕГІТИМНОСТІ	99
Рогоза Анна	ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: КОНСТИТУЦІЙНІ МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ	102
Самойлов Олексій	КОНСЕРВАТИЗМ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ЗАГРОЗ	104
Сокур Олексій	ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ: ДОСВІД УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	106
Швець Світлана	ЦИФРОВА ПАРТИСИПАЦІЯ: ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ	109
Яковлева Лілія	ЛЕГІТИМНІСТЬ ВЛАДИ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	111

СЕКЦІЯ 2. ПРАВОВІ ТА ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ І ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Астапова Діана	ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	116
Баймуратов Михайло, Кофман Борис	МІЛІТАРНИЙ МУНІЦИПАЛІЗМ: ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ІДЕНТИФІКАТОРІВ ФЕНОМЕНОЛОГІЇ	118
Балацька Анна	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	126
Баранов Сергій	ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИРОБЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО - ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	130

національної правової системи. Таким чином, попри наявні виклики, правова адаптація має значні перспективи як механізм наближення національного законодавства до сучасних міжнародних стандартів.

Література:

1. Дяченко С., Мельник В., Науменко Д. Переговори України про вступ до Європейського Союзу: реформи, проведені за десять років, та виклики, що стоять перед нами. 12.11.2024. URL: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/768-ukraine-s-accession-negotiations-with-the-european-union-reforms-undertaken-in-ten-years-and-the-challenges-ahead> (дата звернення: 23.04.2026).
2. Бандурка С. С. Правова система Європейського Союзу та генезис нормативно-правового регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом. *Адаптація законодавства України до положень права Європейського Союзу*: збірник матеріалів науково-практичної конференції (м. Київ, 10 жовтня 2025 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. 376 с.
3. Фатхутдінова О. В. Адаптаційні процеси в українському законодавстві щодо приведення до вимог ЄС. *Юридична Україна*. 2024. № 10 (262). С. 5–15.
4. Про затвердження Національної програми адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС): Постанова Кабінету Міністрів України від 01.04.2026. №438. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/438-2026-%D0%BF#Text>
5. Риков В. В. Вплив глобалізаційних процесів на економічну безпеку України. *Право та державне управління*. 2020. №2. С. 204-210.

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10-77-81>

Музиченко Г. В.,

доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних наук і права
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна
ORCID ID: 0000-0002-7890-9615

ВETERАНИ ЯК НОВІ ПОЛІТИЧНІ АКТОРИ

Повномасштабна війна, яка вже п'ятий рік поспіль триває в Україні, чинить значний вплив не тільки на державну політику, а й породжує потужні соціально-політичні трансформації в суспільстві. Масштаб залучення населення до

Збройних сил, високий рівень суспільної довіри до армії та криза легітимності традиційних політичних інститутів створюють умови для появи військових і ветеранів як нових політичних акторів.

За прогнозами Міністерства у справах ветеранів України, після завершення війни кількість ветеранів та членів їхніх сімей може сягнути 5–6 млн осіб, що об'єктивно перетворює цю групу на один з ключових соціальних резервів політичної участі [2].

Традиційно ветерани в політологічних дослідженнях розглядалися в контексті реінтеграції. Разом із роззброєнням та демобілізацією, реінтеграція є ключовим елементом пакету мирних ініціатив, що впроваджуються ООН та Світовим банком з початку 1990-х років. Проте у сучасній політичній науці ветерани дедалі частіше розглядаються як самостійні агенти постконфліктної трансформації.

На відміну класичному підходу наразі поширюється концепція *war veteranship*, запропонована Н. Вігінк та Р. Спренкелсом, яка трактує ветеранський статус як специфічну форму поствоєнного громадянства, що наділяє його носіїв символічним та політичним капіталом. На їх думку, це специфічна форма післявоєнного громадянства, пов'язана з боротьбою за політичний вплив, конструюванням ідентичності, правами та привілеями [5].

Розуміння ветеранства як особливої форми післявоєнного громадянства перегукується з давньою традицією розгляду військової служби крізь призму громадянського обов'язку: солдатська служба може бути обов'язком перед державою (наприклад, призов) або сприйматися як «найвища жертва» заради нації. Таке трактування участі у війні як виняткового виду обов'язку пов'язане з ідеєю, що в післявоєнних суспільствах учасники війни мають право на моральне та матеріальне визнання. Крім того, колишні військові зазвичай політично активніші за середньостатистичну людину що підкреслює: вони не «розчиняться» і не стануть «такими, як усі» [5, с. 428].

Концепція ветеранства розширює концепцію реінтеграції, підкреслюючи політичну та соціальну роль ветеранів. «Замість того, щоб припускати, ніби колишні бійці мають «повернутися» в суспільство, концепція ветеранства розміщує їх всередині суспільства, привертаючи увагу до управлінських ролей інституцій воєнного часу та соціально-політичних траєкторій учасників бойових дій протягом війни та після її завершення» [5, с. 428].

Такий підхід до визначення статусу ветеранів означає відхід від «реінтеграції» як центральної проблеми і надає можливість подолати стійкі розбіжності в мисленні науковців та практиків. Йдеться про розрізнення між колишніми учасниками бойових дій на «глобальних периферіях», які нібито

варті лише короткострокової допомоги з реінтеграції, з одного боку, та ветеранами війни у «західних країнах», чії пенсійні схеми рідко піддаються сумніву, з іншого.

Таким чином, концепція ветеранства може посилити діалог між кейсами Глобального Півдня та Глобальної Півночі, а також бути корисним концептуальним підґрунтям для формування ветеранської політики в Україні.

В Україні поняття «ветеран» має чітке юридичне визначення, яке дещо відрізняється від західних стандартів. Головна особливість полягає в тому, що статус ветерана в нас часто прив'язаний не до факту звільнення зі служби (як у США чи ЄС), а до факту участі у бойових діях. Стаття 4 Закону «Про статус ветеранів війни та гарантії їх соціального захисту» зазначає: «Ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав. До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни» [1]. Це охоплює людей, які служили під час поточної війни, а також в АТО/ООС у Донецькій та Луганській областях, ветеранів Другої світової війни, війни в Афганістані, миротворчих місій і навіть осіб, які отримали поранення під час Революції Гідності.

Опитування громадської думки свідчать про високий рівень довіри суспільства до українських військових, а також про широку підтримку участі ветеранів в українській політиці. Про це свідчать і вітчизняні, і зарубіжні дослідження. Зокрема, результати соціологічного моніторингу, проведеного Центром Разумкова у листопаді 2025 року, фіксують глибоку асиметрію довіри до державних та суспільних інститутів. У той час як рівень недовіри до традиційних політичних суб'єктів (Верховної Ради — 76%, Уряду — 73%, політичних партій — 71,5%) досяг критичних позначок, мілітарний сектор зберігає безпрецедентну легітимність. Зокрема, довіра до Збройних Сил України становить 92%, а до добровольчих формувань — 78% [3].

Такий дисбаланс створює об'єктивні передумови для інституціалізації ветеранів як нових акторів політичного процесу. Проте, результати проведених Westminster Foundation for Democracy у липні 2024 року фокус-групових дискусій вказують на амбівалентне сприйняття цієї тенденції: «Респонденти загалом позитивно ставляться до ідеї участі ветеранів у політичних процесах, проте висловлюють низку застережень. Головні занепокоєння пов'язані з ризиком встановлення військової диктатури, обмеженням прав і свобод, а також надмірним радикалізмом. Серед основних критеріїв до ветеранів із політичними амбіціями респонденти виділяють освіченість, добросовісність та чесність» [4].

Українська реальність в цьому контексті не виглядає винятковою. На подібну амбівалентність звертали увагу Н. Вігінк та Р. Спренкелс, коли

зазначали, що «ветерани часто відіграють особливі, а іноді й привілейовані ролі у післявоєнному державотворенні, оскільки вони мають унікальну можливість висувати вимоги до держави, ризикуювши власним життям. Понад те, вони можуть накопичити організаційні навички та авторитет або ж уособлювати загрозу відновлення насильства» [5, с. 428].

Автори на основі аналізу ветеранських політик Мозамбіку та Сальвадора, доводять, що концепт насилля справді має місце і справляє певну загрозу для суспільств. Це пояснюється тим, що з одного боку, участь у війні розглядається як «привілейоване місце морального виробництва», що виражається в готовності померти і вбивати. Ті, хто ризиковав життям і жертвував своїм добробутом заради колективної справи, мають право вимагати морального визнання. Жертви, принесені ветеранами, створюють «суспільні борги», які мають бути повернуті. З іншого боку, доведена здатність ветеранів до насильства може використовуватися для чинення тиску. При цьому ветерани можуть вдаватися до (загрози) насильства, як приховано, так і відкрито, у своїх колективних діях, тому побоювання українців щодо можливої військової диктатури, констатованою Westminster Foundation for Democracy, є цілком природними та зрозумілими.

Тому вже зараз варто усвідомити, що ветеранство не є просто «залишком» війни; це категорія ідентичності, яка конструюється, оспорується та узгоджується самими ветеранами, державою та суспільством. Замість того, щоб зосереджуватися на тому, як колишні бійці стають «такими, як усі», варто пам'ятати, що ветеранство є невід'ємною частиною того, як збройний конфлікт трансформує держави та суспільства. На кону стоїть не просто реінтеграція, а реальне становище ветеранів у суспільстві та, як наслідок, форма самого політичного устрою.

Таким чином, ветерани в сучасній Україні стають важливим політичним актором, які в найближчій перспективі стануть активними рушіями політичних змін. Залучення ветеранів до публічного управління може виступити інструментом подолання дефіциту довіри до влади, за умови, що цей процес буде супроводжуватися належною освітньою підготовкою та дотриманням принципів демократичного контролю над силовим сектором.

Література:

1. *Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального статусу*: Закон України: Закон України №3551-ХІІ від 22.10.1993.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>

2. Скільки ветеранів отримає Україна після війни: у Кабміні назвали цифру. URL: <https://kurs.com.ua/novost/1422030-skolko-veteranov-poluchit-ukraina-posle-voini-v-kabmine-nazvali-cifru>

3. Ставлення громадян України до політичних сил, потреба в нових політичних силах та нових політиках (листопад 2025 р.): соціологічне дослідження. Центр Разумкова. 2025. 24 листопада. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/stavlennia-gromadian-ukrainy-do-politychnykh-syl-potreba-v-novykh-politychnykh-sylakh-ta-novykh-politykakh-lystopad-2025r>

4. Public opinion in times of war: political preferences, trust, and ideological sentiments in Ukraine. *Westminster Foundation for Democracy*. 2024. 15 May. URL: <https://www.wfd.org/what-we-do/resources/public-opinion-times-war-political-preferences-trust-and-ideological>

5. Wiegink N., Sprenkels R. Beyond Reintegration: War Veteranship in Mozambique and El Salvador. *Development and Change*, 2020, 53(2), pp. 424–447. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/dech.12576>
DOI: <https://doi.org/10.1111/dech.12576>

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10-81-84>

Наумкіна С. М.,

доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри політичних наук і права
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна
ORCID ID: 0000-0002-2268-5181

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ АРХІТЕКТУРИ БЕЗПЕКИ В СХІДНІЙ ЄВРОПІ

Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року, стала визначальним фактором трансформації системи міжнародної безпеки та зумовила глибокі структурні зміни в архітектурі безпеки Східної Європи. Зазначені події продемонстрували кризу існуючих механізмів колективної безпеки, зокрема неефективність інструментів стримування агресії та обмеженість міжнародно-правових гарантій безпеки [1].

Наукове видання

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Опубліковано в авторській редакції